

PROZATORI ROMÂNI DIN BUCOVINA LA GRANIȚA DINTRE SECOLELE AL XIX-LEA ȘI AL XX-LEA

Висвітлено розвиток румунської літератури на Буковині, зокрема вплив на цей процес прозаїків кінця XIX – початку XX ст. Буковинська проза увійшла до спадщини національної літератури через твори Теодора Штефанеллі, Емануїла Григоровіци, Міхая Телімана, Іона Гремале, яких наслідували Траян Бреїляну та Лівіу Маріан. Вони публікували оповідання та новели з життя буковинського села.

Ключові слова: Буковина, румунська література, новели, оповідання, культура.

Din ianuarie 1904 până în august 1914, de două ori pe lună, sub direcția unui comitet de redacție, la Cernăuți a apărut revista literară științifică „Junimea Literară”, fondată de către tinerii intelectuali bucovineni Iancu I. Nistor și George Tofan [4, p. 55].

Prima revistă literară bucovineană n-a fost o simplă publicație, privită astăzi ca o ambiție de grup sau ca un orgoliu de provincie, căci la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea dialogul publicistic în spațiul locuit de români a cunoscut o amploare și o agitație fără precedent. Această publicație, care a renunțat la aură, la a se adresa doar unui cerc restrâns, devenind publică de-adevăratelea, coborând în stradă și intrând în sat, unde avea de învins, spre a supraviețui, o concurență tot mai serioasă, avea, în paralel, și misiunea de a-și crea cititorul „Junimea literară” a fost una din manifestările și una din căile prin care se realiza programul amplu și complex de emancipare a românilor din Bucovina de la începutul secolului al XX-lea. Ea avea un program care nu viza atât perspectiva unei uniri politice a românilor, cât, cel puțin deocamdată, unirea culturală.

Partea cea mai importantă a „Junimii literare” a constituit-o, firește, literatura, cu cele două dimensiuni ale ei, comentariul de fapte literare și creația propriu-zisă. Amândouă acestea sunt bine reprezentate calitativ [2, p. 306].

Revista a publicat traduceri și prelucrări din marii scriitori ai lumii, însă nu din cei moderni, lucrări dramatice, originale și traduceri, necitabile însă prin valoare.

Număr de număr proza scurtă este prezentată de Iosif Vihovici, Liviu Marian, Traian Brăileanu, Ion Grămadă (pseudonim: Nicu Nalbă). Acest din urmă, căzut cu moarte de erou la Cireșoia în vara anului 1917, este cel mai talentat. Acestora li s-a alăturat mai târziu Emanuil Grigorovitz și T. V. Ștefanelli, precum și prozatori din Regat, printre care și M. Sadoveanu. În producțiile literare în proză, care, totuși, n-au excelat prin valoare, autorii au căutat culoarea locală, combinată cu dușoșia și izul patriarhal.

Acestea, evident, au redus originalitatea, au impus conformarea la anumite tipare și au făcut paginile să îmbătrânească înainte de vreme.

Proza bucovineană de la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea a intrat în patrimoniul literaturii naționale prin creațiile lui Teodor V. Ștefanelli, Emanuil Grigorovitz, Mihai Teli-man, Ion Grămadă, urmați cu timiditate de către Traian Brăileanu și Liviu Marian, care au publicat schițe și nuvele inspirate din viața satului bucovinean.

Teodor Ștefanelli (1849, Siret – 1920, Fălticeni) a studiat dreptul la Viena, a fost un timp secretar al Societății „România Jună”, iar la Cernăuți, unde s-a stabilit provizoriu, a contribuit la înființarea vestitei Societăți academice „Arboroasa” [12, p. 222]. A fost judecător la Câmpulung (1876-1882), la Suceava (1882-1888), pretor la Seletin, șef al judecătoriei din Câmpulung (1889-1903), consilier la Curtea de Apel din Lemberg (1903-1909), consilier la înalta Curte de Casație din Viena (1909-1910). A contribuit la întemeierea Societății „Școala Română”, a colecției „Biblioteca de petrecere și învățură pentru tineretul român”, a „Revistei politice” din Suceava.

Debutul literar, cu nuvele (unele dintre ele remarcându-se printr-o narare fluidă, presărate cu mult umor fin) și făcut în „Foaia Societății...”, publicând de asemenea, și în „Aurora Română”, „Revista politică”, „Arhiva”, precum și în calendarele Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina [12, p. 223].

A scris schițe despre unele obiceiuri populare (Drăgaica, Paparuda), este autorul „Imnului festiv” al „Arboroasei”, dar principala sa operă rămâne „Amintiri despre Eminescu” (București, 1914), care are o valoare documentară inegalabilă, „întrucât reconstituie atmosfera școlii de la Cernăuți, ni-l prezintă pe M. Eminescu așa cum era el (preocupat, încă la vremea aceea de istorie și literatură), contribuind în mod deosebit, la conturarea imaginii verosimile a personalității eminesciene” [1, p. 137]. Această lucrare este valoroasă și prin faptul că a adus unele date prețioase atât asupra stării culturale a Bucovinei de după 1860, cât și asupra modului în care acționau studenții români de la Viena [9, p. 243].

Scrierile istorice („Câteva date statistice și istorice din Bucovina” (1881), „Documente din vechiul ocol al Câmpulungului Moldovenesc” (1915), „Eudoxiu Hurmuzachi” (1913) ș.a.) i-au adus titlul de membru corespondent în Comisiunea Centrală din Viena pentru conservarea momentelor artistice și istorice.

A făcut traduceri din literatura germană (poezii din H. Heine, schițe și nuvele de K. E. Franzos,

istorisire pentru tineret din F. Hoffmann).

Este cel mai desăvârșit în cele șapte schițe ale sale, cu tematica luată din viața călugărilor, studenților, a dascălilor de la țară și a țăranilor bucovineni.

Emanuil Grigorovitză (numele la naștere Grigorovici-Zub, fratele activistului social-democrat român George Grigorovici) a trăit între anii 1857-1915. A copilărit la Storojineț, unde tatăl său a fost învățător. Studiile liceale, începute în 1866, le-a absolvit la Cernăuți, iar cele superioare, de limba germană și filozofie, la Berlin, unde în 1901, pe când făcea parte din Legația română, și-a luat doctoratul. A predat limba rusă la câteva școli speciale din București. Această limbă i-a predat-o, printre altele, și viitorului rege al României Ferdinand [6, p. 4].

A debutat la „Revista Nouă” cu o serie de foiletoane de teatru, avându-l ca mentor pe B.P. Hașdeu. În 1900 a editat la Berlin „Chipuri și graiuri din Bucovina”. Alte opt volume de proză, printre care romanele istorice „Schitul Cerebucului”, „Negru-Vodă”, drama „Piatra Muierii”, culegerile de povestiri „Cum a fost odată”, „De la hotare”, „Povești răzlețe”, au apărut între 1905-1914 la București [6, p. 4].

Așezându-și creația pe viguroase temelii folclorice, el a fost printre animatorii ruralismului realist. Subiectele scrierilor sale sunt luate din viața satelor bucovinene, iar împrejurările descrise, având un pronunțat caracter evocator, au luat adeseori forma amintirilor personale [3, p. 335]. S-a remarcat ca meșter în descrierea vieții răzeșilor din Bucovina, oameni de o rară modestie, blajini, chivernisitori și surprinși în efortul de a curma nedreptățile sociale, dar și ca adânc cunoscător al obiceiurilor religioase evreiești. El a știut să îndeplinească acțiunea cu umorul popular de o adâncă duioșie și s-o înveșmânteze într-o limbă fermecătoare, „împodobită cu fraze hazlii, înzestrată cu cuvinte evocative, mișunătoare de vorbe cu tâlc, avută în proverbe la locul lor, o limbă expresivă și armonioasă în gradul suprem” [9, p. 266-267]. Grigorovitză a păzit limba ca instrument al creației, de influențele literare moderne, arhaizând-o prin folosirea unor termeni străvechi, care curg fără popas pe fâgașul unui stil vioi, ce conturează parcă zămisirea unei specii folclorice cu valoare istorică deosebită și care imprimă scrierilor sale pitorescul timbru bucovinean [10, p. 4].

Em. Grigorovitză a fost apreciat în România și Germania pentru excepționalele traduceri în limba germană a 19 din cele mai frumoase poezii ale lui M. Eminescu, publicate în 1892 la București într-o ediție bilingvă. A tradus din germană cronică rimată a lui Ottokar de Stiria, care în cele 98.595 de versuri cuprinde istoria unor popoare din Europa Centrală de la mijlocul secolului al XIII-lea până la 1309. În colecția „Biblioteca pentru toți” a tipărit traducerea lucrării gogolienne „Oameni vechi” al cărei subiect

basarabean a îmbrăcat, grație osârdiei scriitoricești a lui Em. Grigorovitză, un limbaj moldovenesc original, incomparabil de frumos [6, p. 4].

La îndemnul lui B.P. Hașdeu, poliglotul multiplu și fecund Em. Grigorovitză a îmbrățișat și numeroase fâgașuri în filologie. Este autorul lucrării „Mitură și istorie în poezia populară a slavilor” (1892), al unor gramatici și manuale de limba rusă. A întocmit „Dicționarul etnografic al Bucovinei”, dicționare germane, a elaborat primele dicționare rus-român și român-rus, care au văzut lumina tiparului la București [6, p. 4].

Deși, în principal, scrierile literare ale celui mai fecund și mai original prozator bucovinean de la hotarul secolelor al XIX-lea și al XX-lea au fost reeditate (ediții postume), ele au devenit astăzi rarități bibliografice. Alte reeditări ar pune în lumină nouă statornicia vocației scriitoricești și a capacității de expresie ale lui Emanuil Grigorovitză.

De popularitate la timpul său, fiind remarcată de către Nicolae Iorga, Garabet Ibrăileanu, G. Călinescu, s-a bucurat opera satirică a bucovineanului Mihai Teliman (1863, Siret – 1902, Siret).

La școala primară din Siret Teliman l-a avut ca profesor pe Simeon Florea Marian, care i-a cultivat dragostea pentru literatură. A urmat școala reală inferioară și liceul real din Cernăuți, apoi, obținând o bursă de la Fondul bisericesc din Bucovina, a frecventat timp de cinci ani, cursurile Școlii Superioare de Artă și meserii din Viena. A predat limba franceză și desenul la Gimnaziul din Suceava, apoi s-a angajat, după un conflict cu directorul acestei instituții, ca foiletonist la „Gazeta Bucovinei” (1891-1893 și 1895-1896). Un timp a mai lucrat și în redacțiile publicațiilor cernăuțene „Patria”, „Sentinela”, „Deșteptarea” [12, p. 229].

Moștenirea sa literară cuprinde 27 de foiletoane și articole înmănunchate și prefațate de prietenul său George Tofan și volumul „Mihai Teliman. Foiletoane” (Suceava, 1906) [1, p. 118]. Sub îngrijirea lui Vasile Precop, în 1999 la editura „Septentrion” din Rădăuți a văzut lumina tiparului o nouă ediție a acestei cărți.

În foiletoanele sale M. Teliman a persiflat cu multă îndrăzneală grandomania, snobismul, pseudo-patriotismul, pseudocultura, manifestându-și atașamentul sufletesc față de soarta țăranului și intelectuelului bucovinean ieșit din sânul poporului în condițiile vitrege ale regimului de ocupație habsburgică: „Elita noastră”, „Sclavii Bucovinei”, „Tragicomedii bucovinene” ș.a. Teliman mai satirizează în mod ingenios mania unor organe de presă de a „pescui” cu orice preț diferite informații senzaționale, care din care mai bizare sau chiar absurde.

Deși lui Teliman nu i-a lipsit capacitatea de a sesiza prin contrast aspectele ridicole ale vieții, de a parodia situații anecdotice din viață, totuși el n-a reușit întotdeauna să le reliefeze cu destulă forță de convingere. „Având în mare parte o valoare istorico-docu-

mentară, scrierile lui Mihai Teliman prezintă interes și pentru cititorii din zilele noastre” [1, p. 118]. Căci despre el zicea Iorga: „Cetind pe Teliman, nimeni nu va face o jertfă a timpului său. Din două-trei rânduri culese oriunde se desface îndată un om cu gând adânc și cumpănit, asemenea, în mai mic, cu al lui Eminescu (și firile lor nu se aseamănă numai întru aceasta), un cetitor cu stăruință al bunelor opere din literaturile străine, un înfocat iubitor al neamului său așa de nenorocit, un descoperitor fără silință al celor mai strălucitoare icoane, un umorist, un ironist cu totul nou, ale cărui apropieri de idei, a cărui închipuire răsturnătoare a legăturilor obișnuite dintre lucruri, a cărui putere caustică arzând fulgerător, ar fi făcut cinstie oricărei literaturi. Cu mai multă cunoaștere a vechiului scris românesc, într-un mediu zilnic mai puțin înstrăinat, între prieteni și prețuitori adevărați, nu se poate afirma îndeajuns că el s-ar fi ridicat până la mari înălțimi” [8, p. 127].

Printre prozatorii bucovineni de la începutul secolului al XX-lea, care s-au afirmat în coloanele „Junimii literare” din Cernăuți, s-a remarcat în mod deosebit Ion Grămadă (1886, Zaharești, Suceava – 1917, Cireșoia, Bacău).

După studiile liceale obținute la Suceava, Ion Grămadă a urmat Secția istorie-geografie a Facultății de Litere din Cernăuți (1906-1910), apoi a făcut cursuri de specializare la Universitatea din Viena (1910-1912). În 1913 și-a luat în capitala Austriei doctoratul cu teza „Participarea românilor la asediul Vienei” [12, p. 88].

Încă în clasa a VI-a de liceu a debutat cu schițe și nuvele în „Junimea literară” din Cernăuți și „Luceafărul” din Budapesta. În clasa a VII-a de liceu s-a învrednicit chiar de premiul literar al „Junimii literare”. După terminarea studiilor a lucrat un scurt timp profesor la Cernăuți, apoi s-a angajat ca redactor la „Românul” din Arad, revenind, în cele din urmă în Bucovina, unde a fost redactor la „Viața nouă”, organul Clubului Național Român. În 1914 a trecut în Vechiul Regat și a fost numit profesor la Liceul militar de la Mănăstirea Dealu. Ca voluntar pe front, a căzut la 27 august 1917 în lupta de la Cireșoia.

A scris nuvele și schițe, eseuri cu subiecte din viața țaranului bucovinean, aflat în mediul său tradițional (natura) sau ieșit din acest mediu (plecat la studii, la oaste). Nu lipsesc în scrierile sale nici aspectele urbanizării (cu unele repercusiuni nedorite), „Scriitorul este un distins maestru al peisajului, al tipizării și individualizării caracterelor, al umorului, un mânuitor abil al stilului popular, cu bogate nuanțe etnofolclorice. Opera sa se înscrie în contextul literaturii semănătoriste, având un larg ecou în epocă” [1, p. 178].

Ion Grămadă a publicat și schițe istorice, prin care a urmărit popularizarea cunoștințelor istorice în masele largi de cititori, în biblioteca „Steaua” a pub-

licat broșura „Din Bucovina de altădată”, unde relatează despre jurământul Bucovinei de la 1777 față de Casa de Habsburg, despre aducerea moaștelor Sf. Ioan cel Nou de la Zolkiew la Suceava (1783), despre evenimentele anilor 1848-1849 în Bucovina și despre congresul „Sf. Alianțe” la Cernăuți (1823) [9, p.1322]. Și în volumul „Scrieri literare”, îngrijit și editat la Cernăuți, în 1924, de către C. Loghin, au fost incluse câteva schițe istorice de ale lui I. Grămadă, și anume „Nunta domniței Maria cu Ianuș Radziwill” (1645), „Nunta domniței Ruxandra” (1652).

Ion Grămadă a mai publicat traduceri din V. Krolenco, L. Lazarevici, J. A. Vaillant, B. Björnson, o documentată monografie despre societatea „România Jună” din Viena (1871-1911), pe care a editat-o la Arad în 1912, a contribuit la studiul operei eminesciene prin descoperirea originalului german al poeziei „Venedigs” de Gaetano Cerri, pe care-l compară cu sonetul scris de marele poet român („Veneția”), demonstrând superioritatea celui din urmă.

În persoana lui Grămadă, după cum afirma Perpessicius, Bucovina pregătea un mare prozator, cel mai personal dintre prozatorii bucovineni, însă eroul de la Cireșoia și-a jertfit viața pentru reîntregirea neamului românesc.

Din grupul de prozatori de la „Junimea literară” a făcut parte și Traian Brăileanu (1882-1947), profesor universitar la Cernăuți, sociolog, autorul volumului „Teoria comunității omenești” (București, 1941), în care definește societatea ca fiind un sistem autonom sau o formă evolutivă, în care susține că toate formele sociale nu sunt decât variații ale raporturilor între țesuturile biologice, adică între sexe și vârste [5, p. 115-116].

A publicat schițe, în care a surprins momente din viața țaranului bucovinean, în „Junimea literară” și „Voința poporului” din Cernăuți, iar nota predominantă a acestor schițe este umorul [9, p. 324].

A publicat în broșură și o nuvelă „Irina” cu un subiect senzațional și cu un final cam forțat [1, p.193]. Redarea personajelor în cele câteva nuvele ale sale este palidă, umorul lipsește, limba nu mai este în ele cea populară, iar evenimentele pe care le descrie nu sunt întotdeauna justificate.

La „Junimea literară” a debutat și Liviu Marian (1883, Siret – 1942, Craiova), fiul marelui etnolog Simeon Florea Marian. Acesta a mai colaborat la „Convorbiri literare”, „Adevărul literar și artistic”, „Universul literar”, „Făt-Frumos” și alte periodice de prestigiu. Primul său volum de proză „Suflete stinghere” a văzut lumina tiparului la Editura „Minerva” din București în 1910. Celălalt volum „Printre stropi” (1912) cuprinde poeme și proză. „Personajele lui L.Marian vin din lumea oamenilor timizi... Ele nu se simt comod în anturajul social plin de convenționalisme, de aceea „se închid în sine”, explorându-și sufletul înstrăinat și stingherit de mișcările zgomotoase

ale timpului” [1, p. 197].

Dacă proza bucovineană de la hotarul dintre secolele al XIX-lea și al XX-lea a fost ilustrată de câteva nume mai cunoscute, la acestea alăturându-se și cele ale erudiților Dimitrie Dan și Ilie E. Torouțiu, în dramaturgie și-a încercat, și nu fără succes, puterile doar Constantin Berariu (fără a lua în considerație piesele într-un act scris de Teodor V. Ștefanelli).

Constantin Berariu s-a născut în 1870 la Ceahor, comună din preajma Cernăuților, și a decedat în 1929. A absolvit Facultatea de Drept a Universității din Cernăuți, „a fost ziarist la publicațiile cernăuțene „Gazeta Bucovinei”, „Deșteptarea”, „Tribuna”, a predat dreptul constituțional la Universitatea Cernăuțeană, iar între 1922-1925 a condus Teatrul Național din capitala Bucovinei [11, p. 11].

Principalele sale opere dramatice „Făt Frumos în grădina Sfintei Vineri” (Cernăuți, 1904), și „Cheleş Împărat” (Cernăuți, 1923) au fost inspirate din folclor. Scris în versuri și publicat mai întâi în revista „Sămănătorul”, primul poem dramatic a fost întâia încercare serioasă de a pune în scenă un episod din minunatele noastre basme populare [9, p. 255]. Cel de al doilea poem este, la fel, dramatizarea unui frumos basm. Scrise cu nerv și inteligență, poemele dramatice ale lui C. Berariu „sparg tipare și formalisme lexicale, conferindu-i marca unui poet valoros” [7, p. 179].

C. Berariu a tradus din Grillparzer, Fr. Hero, Leandru. A scris, împreună cu Temistocle Bocancea, libretul la opereta compozitorului bucovinean Tudor Flondor „Moș Ciocârlan”. După cum a fost săracă dramaturgia bucovineană la hotar de secole, la fel de săracă a fost și critica literară. Pe acest fâgaș au pășit cu o mai multă îndemânare Sextil Pușcariu, aflat la Cernăuți din 1906, când venea vorba să-i prezinte pe autorii bucovineni în Vechiul Regat, precum și George Tofan (1880-1920), sufletul mișcării culturale românești din Bucovina începutului de secol al XX-lea. În ipostaza de istorici literari au fost surprinși (în afara lui Leonida Bodnărescu, care la 1903 ne-a dat volumul antologie „Autori români bucovineni”), Nectarie Cotlarciuc, specializat în dreptul bisericesc și germanistul Victor Morariu.

Nectarie Cotlarciuc (1875-1935), spre exemplu, a tipărit la Cernăuți în 1906 „Istoricul literaturii românilor din Bucovina 1775-1906”, în care a încercat o periodicizare și sistematizare a scrisului bucovinean de la răpirea provinciei de către Austria până la începutul secolului al XX-lea.

Victor Morariu (1881-1945), din 1931 profesor universitar la Cernăuți, a debutat încă în 1905 în „Junimea literară” cu studiu despre Octavian Goga, iar în anii următori avea să scrie studii despre Ion Grămadă, Vasile Bumbac, „Foaia Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina”, despre Novalis, ca teoretician al romantismului, despre începuturile

nuvelei germane și despre problema nuvelei în literatura germană.

În perioada analizată s-a mai remarcat printr-o activitate rodnică viitorul editor de documente literare Ilie E. Torouțiu (1888, Solca – 1953, București). Acesta a obținut studii universitare la Cernăuți și în Germania, a fost asistent universitar de limba română la Frankfurt-pe-Main (1911-1913). În perioada de până la declanșarea primului război mondial a publicat culegerea de povești și cântece populare „A fost odată” (Cluj, 1911), studiile sociologice „Românii și clasa intelectuală din Bucovina” (1911), „Românii și clasa de mijloc din Bucovina” (1912), „Poporația și clasele sociale din Bucovina” (1916) [12, p. 233]. În 1912 a editat la Cluj și un volum de proză „Chipuri” ce inserează nuvele și schițe cu personaje din mediul oamenilor sărmani și umili. Își va câștiga un loc de frunte în istoria literaturii române prin cele 13 volume de „Studii și documente literare”, ample corpusuri de manuscrise și documente inedite, aparținând scriitorilor junimiști și sămănătorști. Valoarea acestei serii pentru istoria noastră literară, avea să fie comparată cu cea a colecției predecesorului bucovinean pentru istorie. Perpessicius avea pe bună dreptate să-l numească pe Torouțiu „un Hurmuzachi al celor literare”.

Încheind această expunere, nu putem să nu-l cităm pe harnicul istoric literar Constantin Loghin, care prefața cărții sale „Scriitori bucovineni. Antologie” (București, Casa Școalelor, 1924) și-o începe astfel: „O literatură a Bucovinei a existat. Chiar dacă literatura românească ce s-a făcut în Bucovina nu e rezultatul unei tradiții românești de aici, chiar dacă ea nu poartă un timbru special bucovinean, numai faptul că a fost scrisă de scriitori bucovineni și este eoul durerilor și năzuințelor noastre, că a fost, cel puțin în timpurile mai îndepărtate, singura hrană sufletească a câtorva generații românești din Bucovina, că a fost singurul far luminos, către care căuta scăpare corabia rătăcitoare a românismului din Bucovina, chiar numai acest fapt ne dă tot dreptul ca să numim literatură bucovineană tot ce s-a scris în această țară de la anevoie (1775) până la unirea cu patria mamă (1918)”.

Література

1. Bostan G. C. Pagini de literatură română, Bucovina, regiunea Cernăuți, 1775-2000 (Compendiu și antologie) / Grigore C. Bostan, Lora Bostan. – Cernăuți : Alexandru cel Bun, 2000. – 668 p.
2. Buzincu A. „Junimea literară” în prima perioadă de apariție / Aurel Buzincu // Analele Bucovinei. – № 2. – 1995. – an. II.
3. Caragiani I. Raport despre „La hotare” / I. Caragiani // Analele Academiei Române. – Seria II. – Tom. XXVIII, 1905-1906.
4. Cocuz I.V. Presa românească în Bucovina (1809 –

- 1944) / Ioan V. Cocuz, Matei Hulubei. – Suceava, 1991.
5. Constantinescu M. Gândirea sciologică în România / Miron Constantinescu, Ovidiu Bădina, Gall Ernö. – București : Editura Didactică și Pedagogică, 1974.
 6. Covalciuc D. Un harnic povestitor bucovinean / Dumitru Covalciuc // Zorile Bucovinei. – №109. – Cernăuți, 4 iunie 1988.
 7. Grior P. Constantin Berariu / Petru Grior // Țara Fagilor. – Cernăuți – Târgu-Mureș : Casa de editură Mureș, 1998. – Vol. VII.
 8. Iorga N. Un scriitor necunoscut: Mihail Teliman. Oameni care au fost / Nicolae Iorga. – București : Editura pentru literatură, 1967.
 9. Loghin C. Istoria literaturii române din Bucovina 1775 – 1918 / Constantin Loghin. – Cernăuți : Alexandru cel Bun, 1996.
 10. Lungianu I. Prefață la culegerea de povestiri reeditată „Duduia Pulheria” / I. Lungianu. – București, 1922.
 11. Satco E. Arta în Bucovina / Emil Satco. – Suceava, 1991. – Vol. II.
 12. Satco E. Dicționar de literatură. Bucovina / Emil Satco, Ioan Pânzar. – Suceava, 1993.

The article deals with the development of Romanian literature in Bukovina and the effect on this process of writers of XIX – XX centuries. Bukovina prose became a national heritage of literature through the works of Teodor Ștefanelli, Emanuil Grigorovitză, Mihai Teliman, Ion Grămadă, after whom followed Traian Brăileanu and Liviu Marian, who published short stories and novels about country life in Bukovina.

Key words: Bukovina, Romanian literature, novels, stories, culture.

Освещено развитие румынской литературы на Буковине, в частности влияние на этот процесс прозаиков конца XIX – начала XX вв. Буковинская проза стала достоянием национальной литературы посредством произведений Теодора Штефанелли, Эммануила Григоровицы, Михая Телимана, Иона Грэмадэ, за которыми следовали Траян Брэилянэ и Ливиу Мариан. Они публиковали рассказы и новеллы из жизни буковинского села.

Ключевые слова: Буковина, румынская литература, новеллы, рассказы, культура.